

Ivan Turčić*
Ivan Turčić, jr.**

UDK 330.55(497.5)
JEL Classification E20, C19

BRUTO DOMAĆI PROIZVOD REPUBLIKE HRVATSKE PO ŽUPANIJAMA I REGIJAMA 1990., 2000. I 2009. GODINE

U ovom ćemo radu prikazati promjene bruto domaćeg proizvoda po županijama i regijama od samostalnosti Republike Hrvatske, za godine 1990., 2000. i 2009., za koju postoje posljednji statistički podaci.

U prvom odjeljku prikazat ćemo BDP Republike po županijama i regijama za godine 1990., 2000. i 2009., u tekućim cijenama i u vrijednosnim cijenama iz 2009. godine.

U drugom odjeljku prikazat ćemo kretanje stanovništva i BDP-a u vrijednosnim cijenama po stanovniku iz 2009. godine za godine 1990., 2000. i 2009. po županijama, regijama i za Republiku Hrvatsku, istovremeno prikazujući razinu BDP-a po stanovniku za godine 1990., 2000. i 2009., prema republičkom prosjeku.

U trećem odjeljku analizirali smo promjene ukupnog BDP-a, odnosno bruto dodane vrijednosti raščlanjujući ih na tri sektora prema Odluci o Nacionalnoj klasifikaciji djelatnosti NN br. 52/03 ovako:

- Primarne djelatnosti, (A-poljoprivreda, lov i šumarstvo, B-ribarstvo);
- Sekundarne djelatnosti, (C-Rudarstvo i vađenje, D- prerađivačka industrija, E-Opskrba električnom energijom, plinom i vodom i F-Građevinarstvo);
- Ostale djelatnosti, tj. sve ostale djelatnosti koje nisu naprijed spomenute.

* I. Turčić, dr. sc., znanstveni savjetnik, emeritus Ekonomskog instituta, Zagreb.

** I. Turčić, jr., student četvrte godine preddiplomskog sveučilišnog studija i demonstrator iz kolegija "Osnove ekonomije" kod prof. dr. sc. Borisa Siseka na Ekonomskom fakultetu u Zagrebu. (E-mail: i_turcic@hotmail.com)

U četvrtom odjeljku prikazat ćemo značenje (% udio) svake županije i regije u Republici Hrvatskoj po skupinama djelatnosti (primarne, sekundarne i ostale) za godine 1990., 2000. i 2009.

U ovome radu se analizira pet regija u Hrvatskoj koje su dobivene grupiranjem županija (sa Gradom Zagrebom koji ima položaj županije) ovako:

1. Istočna Hrvatska (Virovitičko-podravska županija, Požeško-slavonska županija, Brodsko-posavska županija, Osječko-baranjska županija, Vukovarsko-srijemska županija);

2. Sjeverna Hrvatska (Krapinsko-zagorska županija, Varaždinska županija, Koprivničko-križevačka županija, Međimurska županija);

3. Središnja Hrvatska (Zagrebačka županija, Sisačko-moslavačka županija, Karlovačka županija, Bjelovarsko-bilogorska županija, Grad Zagreb);

4. Zapadna Hrvatska (Primorsko-goranska županija, Ličko-senjska županija, Istarska županija);

5. Južna Hrvatska (Zadarska županija, Šibensko-kninska županija, Splitsko-dalmatinska županija, Dubrovačko-neretvanska županija).

U devetnaestogodišnjem razdoblju (2009. u odnosu na 1990.) BDP u vrijednosnim cijenama iz 2009. godine povećan je u Republici Hrvatskoj samo za 11,6%.

Zbog velike koncentracije sredstava i donošenja razvojnih odluka na razini Hrvatske, došlo je do stihijskog neravnomjernog razvoja po regijama, povećavajući razlike među njima.

Uvodne napomene

Ovaj rad rađen je po županijama kako su one konstituirane na osnovi Zakona o područjima županija, gradova i općina u Republici Hrvatskoj (donesenog 30.12.1992.).

S ovim prilogom i dosad objavljenim radovima (vidjeti: Makroekonomski razvoj županija u Republici Hrvatskoj kroz tri desetljeća: 1 dio- Narodni dohodak županija u Republici Hrvatskoj 1962. do 1990., Ekonomski institut, Zagreb, Državni zavod za statistiku, Zagreb 1997.; 2 dio- Dugoročne tendencije kretanja stanovništva županija u Republici Hrvatskoj 1961. do 1991., Zagreb 2001.), želimo prikazati u osnovi promjene privrednog razvoja i stanovništva za pola stoljeća novije povijesti po podrazdobljima, za Republiku Hrvatsku, regije i županije.

U naprijed spomenutom tridesetogodišnjem razdoblju sve regije po razini privrednog razvoja konvergirale su republičkom prosjeku.

Osnovni podaci za županije dobiveni su sumiranjem društvenog proizvoda za bivše općine. Kako su neke bivše općine podijeljene u dvije i više županija, u takvim slučajevima podaci su procijenjeni na osnovi društvenog proizvoda po stanovniku, što ne umanjuje analitičku vrijednost ovog rada, s obzirom na relativno mali udio procijenjenih podataka u nekim županijama.

U tridesetogodišnjem razdoblju, do formiranja županija, općine kao upravno-teritorijalne jedinice nisu se mijenjale i bile su u velikoj mjeri odgovorne za svoj razvoj.

Bruto domaći proizvod po županijama za 1990. godinu izračunali smo na osnovi društvenog proizvoda po županijama, primjenjujući odnose bruto domaćeg proizvoda i društvenog proizvoda za Republiku Hrvatsku. Isti postupak primijenjen je i za izračunavanje bruto domaćeg proizvoda primarnih i sekundarnih djelatnosti. Bruto domaći proizvod ostalih djelatnosti dobiven je kao rezultat, kada se od ukupnog bruto domaćeg proizvoda oduzme bruto domaći proizvod primarnih i sekundarnih djelatnosti.

Kako se ova analiza odnosi na 21 županiju i 5 regija to je vrlo teško opisati razlike među njima, s jedne strane zbog opsežnosti podataka, a s druge zbog mogućnosti usporedbe njihovih različitih značajki. Zato smo u velikoj mjeri koristili najsažetiji – tablični oblik prikazivanja.

Za ovu studiju korišteni su autorovi preračunati podaci bivših općina za teritorije županija i podaci Državnog zavoda za statistiku Republike Hrvatske (DZSRH) koje nastavno navodimo:

- Društveni proizvod i narodni dohodak 1990. (DZSRH), Zagreb 1992;
- Popis stanovništva 1991., dokumentacija 881, Zagreb 1992. (DZSRH);
- Statistički ljetopis Republike Hrvatske 1994.;
- Priopćenje br. 12.1.4., Zagreb 4/4 1998. (DZSRH);
- Statistički ljetopis Republike Hrvatske 2009.;
- Statistički ljetopis Republike Hrvatske 2011;
- Priopćenje 12.1.5., Zagreb 3. srpnja 2009. (DZSRH);
- Priopćenje 7.1.4., Zagreb 15. rujna 2010. (DZSRH);
- Priopćenje 12.1.2., Zagreb 14. ožujka 2012. (DZSRH);
- Statističke informacije 2012. (DZSRH);

Bruto domaći proizvod Republike Hrvatske po županijama i regijama 1990., 2000. i 2009. godine

Bruto domaći proizvod (BDP) Republike Hrvatske, 2000. u odnosu na 1990. godinu BDP u RH realno je smanjen za 15,1%, odnosno BDP RH u vrijednosnim cijenama iz 2009. godine, smanjen je od 294509 milijuna kn na 250038 milijuna kn. Smanjenje BDP-a 2000. u odnosu na 1990. godinu imale su i sve regije i to ovim redoslijedom: Istočna Hrvatska za 30,4%, Južna Hrvatska za 28,5%, Zapadna Hrvatske za 10,9%, Središnja Hrvatska za 7,5% i Sjeverna Hrvatska za 0,8%.

Od 21 županije samo je Koprivničko-križevačka povećala BDP za 10,3%. Ostalih 20 županija u naprijed navedenom desetogodišnjem razdoblju, smanjile su BDP ovim redoslijedom: Šibensko-kninska za 47,3%, Vukovarsko-srijemska za 40,4%, Dubrovačko-neretvanska za 37,6%, Zadarska za 33,0%, Osječko-baranjska za 32,5%, Virovitičko-podravska za 27,1%, Ličko-senjska za 25,6%, Karlovačka za 22,3%, Brodsko-posavska za 18,8%, Bjelovarsko-bilogorska za 18,0% Požeško-slavonska za 17,1%, Splitsko-dalmatinska za 16,3%, Istarska za 9,8%, Primorsko-goranska za 9,5%, Krapinsko-zagorska za 9,4%, Sisačko-moslavačka za 8,5%, Grad Zagreb za 6,0%, Međimurska za 1,3%, Zagrebačka županija za 1,2% i Varaždinska za 0,9%.

Republika Hrvatska u razdoblju 2001. do 2009. godine ostvarila je relativno visoke stope rasta. Prosječna godišnja stopa rasta u tom devetogodišnjem razdoblju ostvarena je od 3,0%. Bruto domaći proizvod u vrijednosnim cijenama iz 2009. godine povećao se od 250038 milijuna kn u 2000. na 328672 milijuna kn u 2009. godini ili za 31,4%.

U naprijed navedenom devetogodišnjem razdoblju dolazi do još većih razlika u razvoju regija i županija, što ukazuje na odsustvo bilo kakve razumne politike regionalnog razvoja u Hrvatskoj, zapostavljajući prirodne i ljudske resurse kojima zemlja raspolaže. To se prije svega odnosi na Istočnu Hrvatsku koja je u prethodnom desetljeću imala najveće smanjenje BDP-a u 2000. u odnosu na 1990. godinu. Glavni razlog u kretanju BDP-a po regijama je u zapostavljanju primarnog sektora.

Bruto domaći proizvod 2009. godine u odnosu na 2000. godinu povećale su regije ovako: Južna Hrvatska za 44,1%, Središnja Hrvatska za 36,3%, Zapadna Hrvatske za 27,9%, Istočna Hrvatska za 19,2% i Sjeverna Hrvatska za 16,8%.

Bruto domaći proizvod 2009. u odnosu na 2000. godinu, povećale su i sve županije ovim redoslijedom: Zadarska za 60,7%, Dubrovačko-neretvanska za 51,3%, Grad Zagreb za 44,2%, Splitsko-dalmatinska za 38,4%, Šibensko-kninska za 34,8%, Zagrebačka za 33,7%, Istarska za 33,6%, Međimurska za 28,7%, Osječko-baranjska za 28,5%, Primorsko-goranska za 24,7%, Vukovarsko-srijemska za 23,1%, Ličko-senjska za 22,2%, Varaždinska za 20,5%, Bjelovarsko-bilogorska za

18,6%, Karlovačka za 16,8%, Brodsko-posavska za 14,4%, Koprivničko-križevačka za 11,4%, Krapinsko-zagorska za 6,7%, Sisačko-moslavačka za 6,0%, Požeško-slavonska za 2,7% i Virovitičko-podravska za 0,7%.

Kada promatramo devetnaestogodišnje razdoblje kao cjelinu, 2009. u odnosu na 1990.godinu, vidimo da je BDP u vrijednosnim cijenama iz 2009. godine, povećan u Republici Hrvatskoj za 11,6%, a samo je Istočna Hrvatska smanjila BDP za 17,0%, dok su preostale četiri regije povećale BDP ovim redoslijedom: Južna Hrvatska za 3,0%, Zapadna Hrvatska za 14,0%, Sjeverna Hrvatska za 15,9% i Središnja Hrvatska za 26,1%.

Postotni udio u BDP Republike Hrvatske od 1990.do 2009. godine povećale su tri regije ovako: Središnja Hrvatska od 39,6% na 44,7%, Sjeverna Hrvatska od 9,9% na 10,3%, Zapadna Hrvatska od 15,2% na 15,5%, a smanjile su dvije regije i to: Istočna Hrvatska od 17,4% na 13,0% i Južna Hrvatska od 17,9% na 16,5%.

Promjene BDP-a u razdoblju od 1990., 2000. i 2009. u Republici Hrvatskoj po županijama i regijama, vidljive su iz tablice I.

Tablica 1.

BRUTO DOMAĆI PROIZVOD (BDP) REPUBLIKE HRVATSKE. PO ŽUPANIJAMA I REGIJAMA 1990. I 2009. GODINE

REGIJA ŽUPANIJA	BDP 1990. u tekućim cijenama u mil. HRD		BDP 2000. u tekućim cijenama u mil. kunama		BDP u vrijednosnim cijenama iz 2009. godine u mil. kuna				I N D E K S I BDP u vrijednosnim cijenama iz 2009. godine			Značenje (udio) županije i i regije u BDP-u Hrvatske		
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14
ISTOČNA HRVATSKA	48167	25277	51368	35770	42629	69.6	119.2	83.0	17.4	14.3	13.0			
Virovitičko-podravska	5258	2887	5607	4085	4114	72.9	100.7	73.4	1.9	1.6	1.3			
Požeško-slavonska	4120	2575	4394	3644	3744	82.9	102.7	85.2	1.5	1.5	1.1			
Brodsko-posavska	7171	4388	7648	6210	7105	81.2	114.4	92.9	2.6	2.5	2.2			
Osječko-baranjska	20548	10456	21913	14797	19008	67.5	128.5	86.7	7.4	5.9	5.8			
Vukovarsko-srijemska	11070	4971	11806	7035	8658	59.6	123.1	73.3	4.0	2.8	2.6			
SJEVERNA HRVATSKA	27279	20398	29092	28866	33718	99.2	116.8	115.9	9.9	11.5	10.3			
Krapinsko-zagorska	6380	4358	6804	6167	6581	90.6	106.7	96.7	2.3	2.5	2.0			
Varaždinska	9180	6853	9790	9698	11688	99.1	120.5	119.4	3.3	3.9	3.6			
Koprivničko-križevačka	6385	5219	6809	7386	8225	108.5	111.4	120.8	2.3	3.0	2.5			
Međimurska	5334	3968	5688	5615	7224	98.7	128.7	127.0	1.9	2.2	2.2			
SREDNJA HRVATSKA	109378	76226	116646	107869	147059	92.5	136.3	126.1	39.6	43.1	44.7			
Zagrebačka	13341	9931	14228	14054	18793	98.8	133.7	132.1	4.8	5.6	5.7			
Sisačko-moslavačka	10158	7003	10833	9910	10508	91.5	106.0	97.0	3.7	4.0	3.2			
Karlovačka	7649	4480	8157	6340	7404	77.7	116.8	90.8	2.8	2.5	2.3			
Bjelovarsko-bilogorska	6773	4186	7223	5924	7023	82.0	118.6	97.2	2.5	2.4	2.1			

Nastavak tablice I.

REGIJA ŽUPANIJA	BDP 1990. u tekućim cijenama u mil. HRD		BDP 2000. u tekućim cijenama u mil. kunama		BDP u vrijednosnim cijenama iz 2009. godine u mil. kuna			I N D E K S I BDP u vrijednosnim cijenama iz 2009. godine			Značenje (udio) županije i i regije u BDP-u Hrvatske			
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	1990.	2000.	2009.
Grad Zagreb	71457	50626	76205	71642	103331	94.0	144.2	135.6	25.9	28.7	31.4			
ZAPADNA HRVATSKA	41845	28109	44626	39778	50879	89.1	127.9	114.0	15.2	15.9	15.5			
Primorsko-goranska	22833	15571	24350	22035	27476	90.5	124.7	112.8	8.3	8.8	8.4			
Ličko-sejnska	3289	1845	3508	2611	3190	74.4	122.2	90.9	1.2	1.0	1.0			
Istarska	15723	10693	16768	15132	20213	90.2	133.6	120.5	5.7	6.1	6.1			
JUŽNA HRVATSKA	49489	26679	52778	37754	54387	71.5	144.1	103.0	17.9	15.1	16.5			
Zadarska	9416	4756	10042	6730	10816	67.0	160.7	107.7	3.4	2.7	3.3			
Šibensko-kninska	8001	3179	8533	4499	6063	52.7	134.8	71.1	2.9	1.8	1.8			
Splitsko-dalmatinska	22794	14378	24309	20347	28161	83.7	138.4	115.8	8.3	8.1	8.6			
Dubrovačko-neretvanska	9278	4366	9895	6178	9347	62.4	151.3	94.5	3.4	2.5	2.8			
REPUBLIKA HRVATSKA	276158	176690	294509	250038	328672	84.9	131.4	111.6	100.0	100.0	100.0			

Bruto domaći proizvod po stanovniku u Republici Hrvatskoj, županijama i regijama 1990., 2000. i 2009. godine

Bruto domaći proizvod (BDP) po stanovniku u Republici Hrvatskoj, u vrijednosnim cijenama iz 2009. godine, smanjio se od 61557 kuna u 1990. na 56490 kuna u 2000. godini, a zatim je porastao u 2009. na 74199 kuna.

Od pet regija, BDP po stanovniku u 2000. u odnosu na 1990. godinu, povećala je samo Sjeverna Hrvatska od 49645 kuna na 50579 kuna, a smanjile su 4 regije ovako: Središnja Hrvatska od 71095 kuna na 69787 kuna, Istočna Hrvatska od 52561 kune na 40173 kune, Zapadna Hrvatska od 72858 kuna na 70478 kuna i Južna Hrvatska od 54545 kuna na 44152 kune.

U 2000. u odnosu na 1990. godinu samo su šest županija povećale BDP po stanovniku i to: Varaždinska od 52102 kune na 52421 kune, Koprivničko-križevačka od 52622 kune na 59274 kuna, Međimurska od 47443 kune na 47506 kuna, Sisačko-moslavačka od 43108 kuna na 53453 kune, Karlovačka od 44189 kuna na 44552 kune i Ličko-senjska od 41217 kuna na 48350 kuna.

Kada promatramo cjelokupno devetnaestogodišnje razdoblje 2009. u odnosu na 1990. godinu, četiri regije su ovako povećale BDP po stanovniku: Sjeverna Hrvatska od 49645 kuna na 60797 kuna, Središnja Hrvatska od 71095 kuna na 95048 kuna, Zapadna Hrvatska od 72858 kuna na 89403 kune, Južna Hrvatska od 54545 kuna na 60443 kune, a samo je Istočna Hrvatska smanjila od 52561 kune na 49632 kune.

Od dvadeset jedne županije, 2009. u odnosu na 1990. godinu, šest županija bilježi pad BDP-a po stanovniku i to ovako: Virovitičko-podravska od 53608 kuna na 46963 kune, Brodsko-posavska od 43700 kuna na 41141 kunu, Osječko-baranjska od 59677 kuna na 59549 kuna, Vukovarsko-srijemska od 51062 kune na 43838 kuna, Šibensko-kninska od 55952 kune na 53138 kuna i Dubrovačko-neretvanska od 78342 kune na 73310 kuna.

Različito kretanje bruto domaćeg proizvoda i stanovništva na prostoru Republike Hrvatske u devetnaestogodišnjem razdoblju, rezultiralo je i u velikim razlikama BDP-a po stanovniku među županijama i regijama.

Ako razinu BDP-a po stanovniku u Republici Hrvatskoj označimo sa 100,0 tada su 2009. u odnosu na 1990. godinu povećale razinu tri regije i to: Sjeverna Hrvatska od 80,6 na 81,9, Središnja Hrvatska od 115,5 na 128,1 i Zapadna Hrvatska od 118,4 na 120,5, a smanjile su dvije regije i to: Južna Hrvatska od 88,6 na 81,5 i Istočna Hrvatska od 85,4 na 66,9.

Velike razlike kroz devetnaestogodišnje razdoblje u gospodarskom razvitku regija i županija, uglavnom su posljedica koncentracije sredstava i donošenja odluka na republičkoj razini, što je dovelo do stihijskog razvoja cjelokupnog prostora zemlje. Dok je BDP u vrijednosnim cijenama iz 2009.godine po stanovniku u 1990. godini iznosio najmanje u Ličko-senjskoj županiji 41217 kuna, a najviše u

Tablica II.

**KRETANJE STANOVNIŠTVA I BRUTO DOMAĆEG PROIZVODA (BDP-A) PO STANOVNIKU U REPUBLICI
HRVATSKOJ PO ŽUPANIJAMA I REGIJAMA 1990./91., 2000. I 2009. GODINE**

REGIJA ŽUPANIJA	Broj stanovnika u tisućama			Indeks kretanja stanovništva						BDP po stanovniku u kunama u vrijednosnim cij. iz 2009. g.			Razina BDP-a po stanovniku (Hrvatska = 100,0)		
	1991.	2000.	2009.	2000./1991.	2009./2000.	2009./1991.	2009./2000.	2009./1991.	2000.	2009.	1990.	2000.	2009.		
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12			
ISTOČNA HRVATSKA	977.3	890.4	858.9	91.1	96.46	87.9	52561	40173	49632	85.4	71.1	66.9			
Virovitičko-podravska	104.6	93.5	87.6	89.4	93.7	83.7	53608	43695	46963	87.1	77.3	63.3			
Požeško-slavonska	99.3	85.8	81.9	86.4	95.5	82.5	44248	42470	45714	71.9	75.2	61.6			
Brodsko-posavska	175.0	176.3	172.7	100.7	98.0	98.7	43700	35222	41141	71.0	62.3	55.4			
Osječko-baranjska	367.2	330.3	319.2	90.0	96.6	86.9	59677	44797	59549	96.9	79.3	80.3			
Vukovarsko-srijemska	231.2	204.5	197.5	88.5	96.6	85.4	51062	34399	43838	83.0	60.9	59.1			
SJEVERNA HRVATSKA	586.0	570.7	554.6	97.4	97.2	94.6	49645	50579	60797	80.6	89.5	81.9			
Krapinsko-zagorska	148.8	142.9	136.4	96.0	95.5	91.7	45726	43157	48248	74.3	76.4	65.0			
Varaždinska	187.9	185.0	180.3	98.5	97.5	96.0	52102	52421	64825	84.6	92.8	87.4			
Koprivničko-križevačka	129.4	124.6	120.0	96.3	96.3	92.7	52622	59274	68542	85.5	104.9	92.4			
Međimurska	119.9	118.2	117.9	98.6	99.7	98.3	47443	47306	61272	77.1	84.1	82.6			
SREDNJA HRVATSKA	1640.7	1545.7	1547.2	94.2	100.1	94.3	71095	69787	95048	115.5	123.5	128.1			
Zagrebačka	283.0	307.1	328.1	108.5	106.8	115.9	50274	45762	57278	81.7	81.0	77.2			
Sisačko-moslavačka	251.3	185.4	172.0	73.8	92.8	68.4	43108	53453	61093	70.0	94.6	82.3			
Karlovačka	184.6	142.3	132.2	77.1	92.9	71.6	44189	44552	56006	71.8	78.9	75.5			
Bjelovarsko-bilogorska	144.0	133.6	124.6	92.8	93.3	86.5	50160	44339	56364	81.5	78.5	76.0			

Nastavak tablice II.

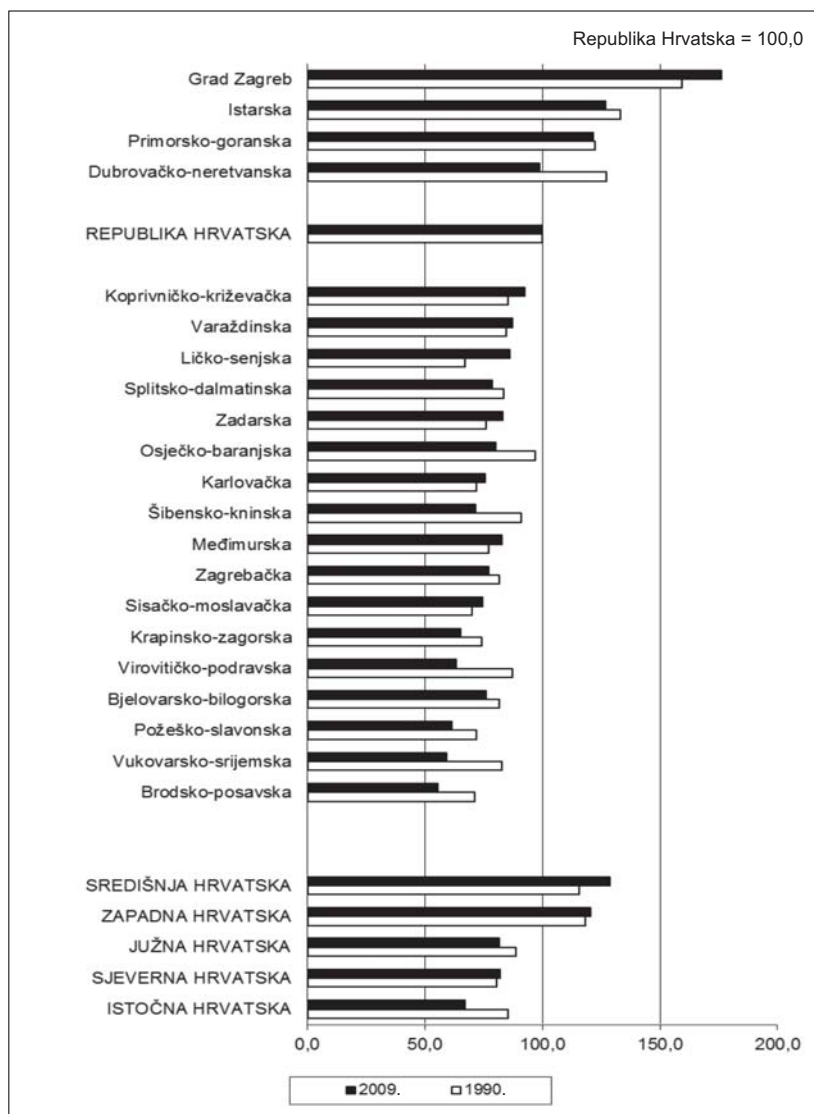
REGIJA ŽUPANIJA	Broj stanovnika u tisućama			Indeks kretanja stanovništva			BDP po stanovniku u kunama u vrijednosnim cij. iz 2009. g.			Razina BDP-a po stanovniku (Hrvatska = 100,0)		
	1991.	2000.	2009.	2000./1991.	2009./2000.	2009./1991.	1990.	2000.	2009.	1990.	2000.	2009.
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
Grad Zagreb	777.8	777.3	790.3	99.9	101.7	101.6	97976	92168	130749	159.2	163.2	176.2
ZAPADNA HRVATSKA	612.5	564.4	569.1	92.1	100.8	92.9	72858	70478	89403	118.4	124.8	120.5
Primorsko-goranska	323.1	305.3	304.2	94.5	99.6	94.2	75365	72175	90322	122.4	127.8	121.7
Ličko-senjska	85.1	54.0	49.9	63.5	92.4	58.6	41217	48350	63928	67.0	85.6	86.2
Istarska	204.3	205.1	215.0	100.4	104.8	105.2	82074	73778	94014	133.3	130.6	126.7
JUŽNA HRVATSKA	967.6	855.1	899.8	88.4	105.2	93.0	54545	44152	60443	88.6	78.2	81.5
Zadarska	214.8	160.9	175.7	74.9	109.2	81.8	46749	41829	61559	75.9	74.0	83.0
Šibensko-kninska	152.5	112.3	114.1	73.6	101.6	74.8	55952	40059	53138	90.9	70.9	71.6
Splitsko-dalmatinska	474.0	459.7	482.5	97.0	105.0	101.8	51284	44261	58365	83.3	78.4	78.7
Dubrovačko-neretvanska	126.3	122.2	127.5	96.8	104.3	101.0	78342	50560	73310	127.3	89.5	98.8
REPUBLIKA HRVATSKA	4784.3	4426.2	4429.6	92.5	100.1	92.6	61557	56490	74199	100.0	100.0	100.0

Grafikon 1.

RAZINA BRUTO DOMAĆEG PROIZVODA (BDP) PO STANOVNIKU
U REPUBLICI HRVATSKOJ, PO ŽUPANIJAMA I REGIJAMA
1990. I 2009. GODINE

(Županije i regije poredane su po razini BDP-a po stanovniku u 2009. godini)

Republika Hrvatska = 100,0

Gradu Zagrebu 97976 kuna, tj. odnos 1,00:2,38, u 2009. godini Brodsko-posavska županija imala je 41141 kunu (koja je prema popisu stanovništva iz 1900. godine bila najpismenija u Hrvatskoj i Slavoniji) a Grad Zagreb 130749 kuna, tj. odnos među njima povećao se na 1,00:3,18.

BDP po stanovniku u Republici Hrvatskoj za 1990., 2000. i 2009. godinu po županijama i regijama prikazan je u tablici II.

Razina BDP po stanovniku u Republici Hrvatskoj, po županijama i regijama 1990. i 2009. godine prikazana je u grafikonu 1.

Struktura bruto domaćeg proizvoda, odnosno bruto dodane vrijednosti Republike Hrvatske, županija i regija 1990., 2000. i 2009. godine

Ovdje ćemo analizirati promjene strukture bruto domaćeg proizvoda, odnosno bruto dodane vrijednosti, po skupinama djelatnosti (Primarne, Sekundarne i Ostale djelatnosti) za 1990., 2000. i 2009. godinu.

Republika Hrvatska kao cjelina, smanjila je udio Primarne djelatnosti od 13,1% u 1990. na 5,1% u 2009. godini, a Sekundarne djelatnosti od 41,7% u 1990. na 27,5% u 2009. godini, a povećala udio Ostalih djelatnosti od 45,3% u 1990. na 67,4% u 2009. godini.

Svih pet regija u Hrvatskoj 2009. u odnosu na 1990. godinu, smanjile su udjele u Primarnim i Sekundarnim djelatnostima, a povećale su udjele u Ostalim djelatnostima ovako:

- Istočna Hrvatska, smanjila je udjele u Primarnim djelatnostima od 28,4% na 14,4% i u Sekundarnim djelatnostima od 42,9% na 27,0%, a povećala udio u Ostalim djelatnostima od 28,8% na 58,6%;

- Sjeverna Hrvatska, smanjila je udjele u Primarnim djelatnostima od 18,7% na 10,9% i u Sekundarnim djelatnostima od 56,3% na 40,3%, a povećala udio u Ostalim djelatnostima od 25,1% na 48,8%;

- Središnja Hrvatska, smanjila je udjele u Primarnim djelatnostima od 8,7% na 2,7% i u Sekundarnim djelatnostima od 44,8% na 25,0%, a povećala udio u Ostalim djelatnostima od 46,5% na 72,3%;

- Zapadna Hrvatska, smanjila je udjele u Primarnim djelatnostima od 7,3% na 2,2% i u Sekundarnim djelatnostima od 32,8% na 32,0%, a povećala udio u Ostalim djelatnostima od 59,9% na 65,8% i

- Južna Hrvatska, smanjila je udjele u Primarnim djelatnostima od 9,5% na 3,5% i u Sekundarnim djelatnostima od 33,1% na 22,4%, a povećala udio u Ostalim djelatnostima od 57,3% na 74,2%.

Struktura bruto domaćeg proizvoda, odnosno bruto dodane vrijednosti, po skupinama djelatnosti za Republiku Hrvatsku, županije i regije za 1990., 2000. i 2009. godinu, prikazana je u tablici III.

Tablica III.

STRUKTURA BRUTO DOMAĆEG PROIZVODA, ODNOSNO BRUTO DODANE VRIJEDNOSTI REPUBLIKE HRVATSKE I ŽUPANIJA/REGIJA PO SKUPINAMA DJELATNOSTI 1990., 2000. I 2009. GODINE

ukupno = 100,0 u tekućim cijenama

REGIJA ŽUPANIJA	1990.			2000.			2009.		
	SKUPINE DJELATNOSTI			SKUPINE DJELATNOSTI			SKUPINE DJELATNOSTI		
	Primarne *	Sekundarne **	Ostale	Primarne *	Sekundarne **	Ostale	Primarne *	Sekundarne **	Ostale
	1	2	3	4	5	6	7	8	9
Istočna Hrvatska	28.4	42.9	28.8	20.2	22.3	57.4	14.4	27.0	58.6
Virovitičko-podravska	36.8	44.9	18.3	27.2	25.3	47.7	22.6	25.0	52.4
Požeško-slavonska	33.2	49.6	17.2	21.4	26.0	52.7	16.3	26.2	57.5
Brodsko-posavska	24.3	42.0	33.7	18.4	23.2	58.5	12.5	28.8	58.6
Osječko-baranjska	26.2	44.3	29.5	16.4	21.5	62.0	11.8	27.2	60.9
Vukovarsko-srijemska	29.2	37.4	33.5	25.2	19.7	55.1	17.0	25.9	57.1
Sjeverna Hrvatska	18.7	56.3	25.1	15.0	36.1	49.0	10.9	40.3	48.8
Krapinsko-zagorska	15.8	69.9	14.3	11.9	30.9	57.3	7.0	42.5	50.5
Varaždinska	14.1	52.5	33.5	12.7	36.8	50.6	9.5	37.0	53.5
Koprivničko-križevačka	26.6	55.5	17.9	19.0	38.5	42.5	16.4	42.3	41.3
Međimurska	20.6	47.3	32.2	17.0	37.2	45.8	10.4	41.4	48.1
Središnja Hrvatska	8.7	44.8	46.5	5.0	29.6	65.4	2.7	25.0	72.3
Zagrebačka	20.1	45.0	34.9	14.0	34.8	51.2	5.1	39.2	55.7
Sisačko-moslavačka	22.7	38.7	38.7	9.7	39.4	50.9	7.5	43.7	48.8
Karlovačka	14.1	48.4	37.5	9.8	33.8	56.4	6.9	29.6	63.5

Nastavak tablice III.

REGIJA ŽUPANIJA	1990.			2000.			2009.		
	SKUPINE DJELATNOSTI			SKUPINE DJELATNOSTI			SKUPINE DJELATNOSTI		
	Primarne *	Sekundarne **	Ostale	Primarne *	Sekundarne **	Ostale	Primarne *	Sekundarne **	Ostale
	1	2	3	4	5	6	7	8	9
Bjelovarsko-bilogorska	33.5	38.5	28.0	27.2	20.1	52.8	20.6	26.5	52.9
Grad Zagreb	1.7	45.9	52.4	0.3	27.7	72.0	0.2	20.1	79.7
ZAPADNA HRVATSKA	7.3	32.8	59.9	4.3	34.0	61.7	2.2	32.0	65.8
Primorsko-goranska	3.1	29.9	67.0	1.9	36.1	62.0	1.2	31.5	67.3
Ličko-senjska	22.6	37.4	40.0	17.6	22.6	59.8	10.5	25.1	64.4
Istarska	10.3	36.0	53.7	5.6	32.8	61.6	2.4	33.8	63.8
JUŽNA HRVATSKA	9.5	33.1	57.3	6.1	18.9	75.1	3.5	22.4	74.2
Zadarska	12.7	30.3	57.0	9.7	14.9	75.4	5.6	19.6	74.8
Šibensko-kninska	10.4	42.4	47.1	6.7	16.1	77.3	3.4	25.3	71.3
Splitsko-dalmatinska	8.0	36.5	55.5	4.2	22.6	73.2	2.5	23.9	73.6
Dubrovačko-neretvanska	9.3	19.8	71.0	7.7	13.0	79.3	4.0	19.0	77.0
REPUBLIKA HRVATSKA	13.1	41.7	45.3	8.4	28.4	63.3	5.1	27.5	67.4

* Primarne djelatnosti – poljoprivreda, vodoprivreda, šumarstvo i ribarstvo.

** Sekundarne djelatnosti – Rudarstvo i vađenje. Prerađivačka industrija. Opskrba električnom energijom plinom, parom i klimatizacija, Građevinarstvo

Značenje (% udio) pojedine županije i regije u primarnim, sekundarnim i ostalim djelatnostima Republike Hrvatske 1990., 2000. i 2009. godine

U ovom odjeljku prikazat ćemo značenje (% udio) pojedine županije i regije u Primarnim, Sekundarnim i Ostalim djelatnostima bruto domaćeg proizvoda, odnosno bruto dodane vrijednosti Republike Hrvatske za 1990., 2000. i 2009. godinu.

Promjene značenja (% udio) pojedine regije u Hrvatskoj 2009. u odnosu na 1990. godinu po skupinama djelatnosti, bile su slijedeće:

- u Primarnim djelatnostima, povećala je udio samo Sjeverna Hrvatska od 14,1% na 21,8%, a smanjile su udio četiri regije ovako: Istočna Hrvatska od 37,9% na 36,6%, Središnja Hrvatska od 26,4% na 23,4%, Zapadna Hrvatska od 8,5% na 6,8% i Južna Hrvatska od 13,1% na 11,2%;

- u Sekundarnim djelatnostima, dvije su regije ovako povećale udjele: Sjeverna Hrvatska od 13,3% na 15,1% i Zapadna Hrvatska od 11,9% na 18,1%, a smanjile su udjele tri regije ovako: Istočna Hrvatska od 17,9% na 12,7%, Središnja Hrvatska od 42,6% na 40,8% i Južna Hrvatska od 14,2% na 13,5% i

- u Ostalim djelatnostima, tri su regije ovako povećale udjele: Istočna Hrvatska od 11,1% na 11,3%, Sjeverna Hrvatska od 5,5% na 7,4% i Središnja Hrvatska od 40,7% na 47,9%, a smanjile su udjele dvije regije ovako: Zapadna Hrvatska od 20,1% na 15,1% i Južna Hrvatska od 22,7% na 18,3%.

Različito kretanje bruto domaćeg proizvoda kada promatramo devetnaestogodišnje razdoblje po županijama i regijama, rezultiralo je u promjeni značenja pojedinih regija u Republici.

Značenje (% udio) pojedine županije i regije u pojedinim skupinama djelatnosti Republike Hrvatske za 1990., 2000. i 2009. godinu, vidljivo je u tablici IV.

Tablica IV.

ZNAČENJE (% UDIO) ŽUPANIJE/REGIJE U PRIMARNIM, SEKUNDARNIM I OSTALIM DJELATNOSTIMA BRUTO DOMAĆEG PROIZVODA,
ODNOSNO BRUTO DODANE VRIJEDNOSTI U REPUBLICI HRVATSKOJ 1990., 2000. I 2009. GODINE

REGIJA ŽUPANIJA	1990.				2000.				2009.			
	SKUPINE DJELATNOSTI		SKUPINE DJELATNOSTI		SKUPINE DJELATNOSTI		SKUPINE DJELATNOSTI		SKUPINE DJELATNOSTI		SKUPINE DJELATNOSTI	
	Primarne *	Sekundarne **	Ostale	Primarne *	Sekundarne **	Ostale	Primarne *	Sekundarne **	Ostale	Primarne *	Sekundarne **	Ostale
	1	2	3	4	5	6	7	8	9			
ISTOČNA HRVATSKA	37.9	17.9	11.1	34.5	11.3	13.0	36.6	12.7	11.3			
Virovitičko-podravska	5.4	2.1	0.8	5.3	1.5	1.2	5.5	1.1	1.0			
Požeško-slavonska	3.8	1.8	0.6	3.7	1.3	1.2	3.6	1.1	1.0			
Brodsko-posavska	4.8	2.6	1.9	5.4	2.0	2.3	5.3	2.3	1.9			
Osječko-baranjska	14.9	7.9	4.9	11.6	4.5	5.8	13.4	5.7	5.2			
Vukovarsko-srijemska	9.0	3.6	3.0	8.4	2.0	2.5	8.8	2.5	2.2			
SJEVERNA HRVATSKA	14.1	13.3	5.5	20.6	14.7	9.0	21.8	15.1	7.4			
Krapinsko-zagorska	2.8	3.9	0.7	3.5	2.7	2.2	2.7	3.1	1.5			
Varaždinska	3.6	4.2	2.5	5.9	5.0	3.1	6.6	4.8	2.8			
Koprivničko-križevačka	4.7	3.1	0.9	6.7	4.0	2.0	8.0	3.9	1.5			
Međimurska	3.0	2.2	1.4	4.5	3.0	1.6	4.5	3.3	1.6			
SREDIŠNJA HRVATSKA	26.4	42.6	40.7	25.8	45.0	44.6	23.4	40.8	47.9			
Zagrebačka	7.5	5.2	3.7	9.4	6.9	4.6	5.7	8.2	4.7			
Sisačko-moslavačka	6.4	3.4	3.1	4.6	5.5	3.2	4.7	5.1	2.3			
Karlovačka	3.0	3.2	2.3	3.0	3.0	2.3	3.0	2.4	2.1			

u tekucim cijenama

Nastavak tablice IV.

REGIJA ŽUPANIJA	1990.			2000.			2009.		
	SKUPINE DJELATNOSTI			SKUPINE DJELATNOSTI			SKUPINE DJELATNOSTI		
	Primarne *	Sekundarne **	Ostale	Primarne *	Sekundarne **	Ostale	Primarne *	Sekundarne **	Ostale
	1	2	3	4	5	6	7	8	9
Bjelovarsko-bilogorska	6,3	2,3	1,5	7,7	1,7	2,0	8,7	2,1	1,7
Grad Zagreb	3,3	28,5	30,0	1,2	27,9	32,6	1,3	23,0	37,1
ZAPADNA HRVATSKA	8.5	11.9	20.1	8.2	19.0	15.5	6.8	18.1	15.1
Primorsko-goranska	2,0	5,9	12,3	2,0	11,2	8,7	2,0	9,6	8,3
Ličko-senjska	2,1	1,1	1,1	2,2	0,8	1,0	2,0	0,9	1,0
Istarska	4,5	4,9	6,8	4,0	7,0	5,9	2,8	7,6	5,8
JUŽNA HRVATSKA	13.1	14.2	22.7	10.9	10.0	17.9	11.2	13.5	18.3
Zadarska	3,3	2,5	4,3	3,1	1,4	3,2	3,6	2,3	3,7
Šibensko-kninska	2,3	3,0	3,0	1,4	1,0	2,2	1,2	1,7	2,0
Splitsko-dalmatinska	5,1	7,2	10,1	4,1	6,5	9,4	4,2	7,5	9,4
Dubrovačko-neretvanska	2,4	1,6	5,3	2,3	1,1	3,1	2,2	2,0	3,2
REPUBLIKA HRVATSKA	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0

* Primarne djelatnosti – poljoprivreda, vodoprivreda, šumarstvo i ribarstvo.

** Sekundarne djelatnosti – Rudarstvo i vađenje. Prerađivačka industrija. Opskrba električnom energijom, plinom, parom i klimatizacija, Građevinarstvo

Zaključak

U promatranom devetnaestogodišnjem razdoblju najlošije rezultate pokazuje Istočna Hrvatska, smanjujući BDP za 17,0%, a ostale regije povećale su BDP ovim redoslijedom: Južna Hrvatska za 3,0%, Zapadna Hrvatska za 4,0%, Sjeverna Hrvatska za 15,9% i Središnja Hrvatska za 26,1%.

Primarni i sekundarni sektor osjetno su smanjili BDP 2009. u odnosu na 1990. godinu, kao i sve regije, što je bitno utjecalo na smanjenje materijalne osnove za nadgradnju.

S obzirom da Republika Hrvatska ne raspolaže s Fondom za razvoj slabije razvijenih područja, u cilju što ravnomjernijeg razvoja zemlje, neophodno je da Vlada RH sa stručnim i znanstvenim institucijama pomogne kod izrade projekata za Europske fondove, kao i da osigura sredstva za korištenje tih Fondova, jer slabo razvijeni krajevi ne raspolažu sa dovoljno sredstava koja su potrebna kao učešće za mogućnost njihova korištenja.